

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม
ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวชุตินา ทิพโม

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์เชาวน์ หิรัญศิยะกุล)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร. พรศิริ จงกล)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและประเมินโครงการ

(รศ. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

นางสาวชุติมา ทิพโม : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ เขาวน หิรัญตียะกุล , 122 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม มีวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ ดังนี้

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย มีอะไรบ้าง
3. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อความรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

โดยใช้แนวคิดการประเมินแบบ ซิฟท์ โมเดล เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมิน จากประชากรในหมู่บ้านและ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน คือ แบบรายงาน บร. 1 – บร. 12 ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ประชากร และสมาชิกกองทุน การค้นคว้า ข้อมูลสองจากแหล่งข้อมูล การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มี ส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดเป็นให้ระบบ ระเบียบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินบริบทชุมชน ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม ผลการประเมิน เทคนิควิธีทำภารกิจของผู้ดูแล และการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
 ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์เชาวน์ หิริญตียะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์มพรรย์
- อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตติอาษา
- สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำ
ศึกษาด้านวิชาการ
- คุณดวงพร ตลอดพงษ์ คุณวีรวรรณ อ่วมจิ๋ว และ นักพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง
ทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษาพร้อมให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและ
อำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านเทพนิมิตรที่ให้ความ
อนุเคราะห์ต่างๆ

ทำยนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็น
อย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
1.4 วิธีดำเนินการ.....	4
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ.....	6
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	8
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง..	10
2.4 คำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง...	11
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	11
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพป์ โมเดล.....	15
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง.....	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	19
3.1 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	19
3.2 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ.....	19
3.3 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล.....	21
3.4 ตัวชี้วัด บริบท และตัวแปรที่ศึกษา.....	22
3.5 ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการ ในภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา.....	23
3.6 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีใหม่และตัวแปรที่ศึกษา.....	25
3.7 ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา.....	26
3.8 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปร.....	27
บทที่ 4 ผลการประเมินบริบทชุมชนติดตามประเมินโครงการ.....	35
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	35
4.2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	41
4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	45
4.4 ผลสรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	46
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	50
5.1 สรุป.....	50
5.2 อภิปรายผล.....	51
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	52
บรรณานุกรม.....	53
ภาคผนวก.....	54
ภาคผนวก ก แบบรายงาน บร.1 – บร. 12.....	55
ภาคผนวก ข ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองคุ่ม.....	108
ภาคผนวก ค ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.....	116

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1.1 ระบบการทำงานของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	3
แผนภาพที่ 2.1 ความคิดพื้นฐานของการประเมินของสตัฟเฟิลบีม.....	16
แผนภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างแบบการประเมินกับการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม...	17

สารบัญญัตินี้

หน้า

ตารางที่ 3.1 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรของการเกิดกองทุน.....	27
ตารางที่ 3.2 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการมีระบบบริหารกองทุน.....	28
ตารางที่ 3.3 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง.....	29
ตารางที่ 3.4 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการมีการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม.....	30
ตารางที่ 3.5 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการมีศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่น.....	31
ตารางที่ 3.6 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการ กองทุน.....	32
ตารางที่ 3.7 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา.....	32
ตารางที่ 3.8 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้.....	33
ตารางที่ 3.9 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชนตามที่ตั้งกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด.....	34
ตารางที่ 3.10 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของ ประชาชนในท้องถิ่นที่ผู้เขียนสารนิพนธ์รับผิดชอบอยู่.....	34
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกลักษณะของประชากร.....	39
ตารางที่ 4.2 จำนวนนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองคุ้มแยกเป็นระดับชั้น.....	39
ตารางที่ 4.3 อาชีพและรายได้ของประชากร ในหมู่บ้านหนองคุ้ม.....	40
ตารางที่ 4.4 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม.....	42
ตารางที่ 4.5 รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา.....	43
ตารางที่ 4.6 กองทุนต่าง ๆ ในหมู่บ้านหนองคุ้ม.....	48

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองคือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนท้องถิ่น บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาลักษณะบูรณาการศึกษาระดับบัณฑิตที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ(บ้านหนองคุ้ม หมู่ที่ 2 ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา) และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.2.2 เพื่อทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

1.2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

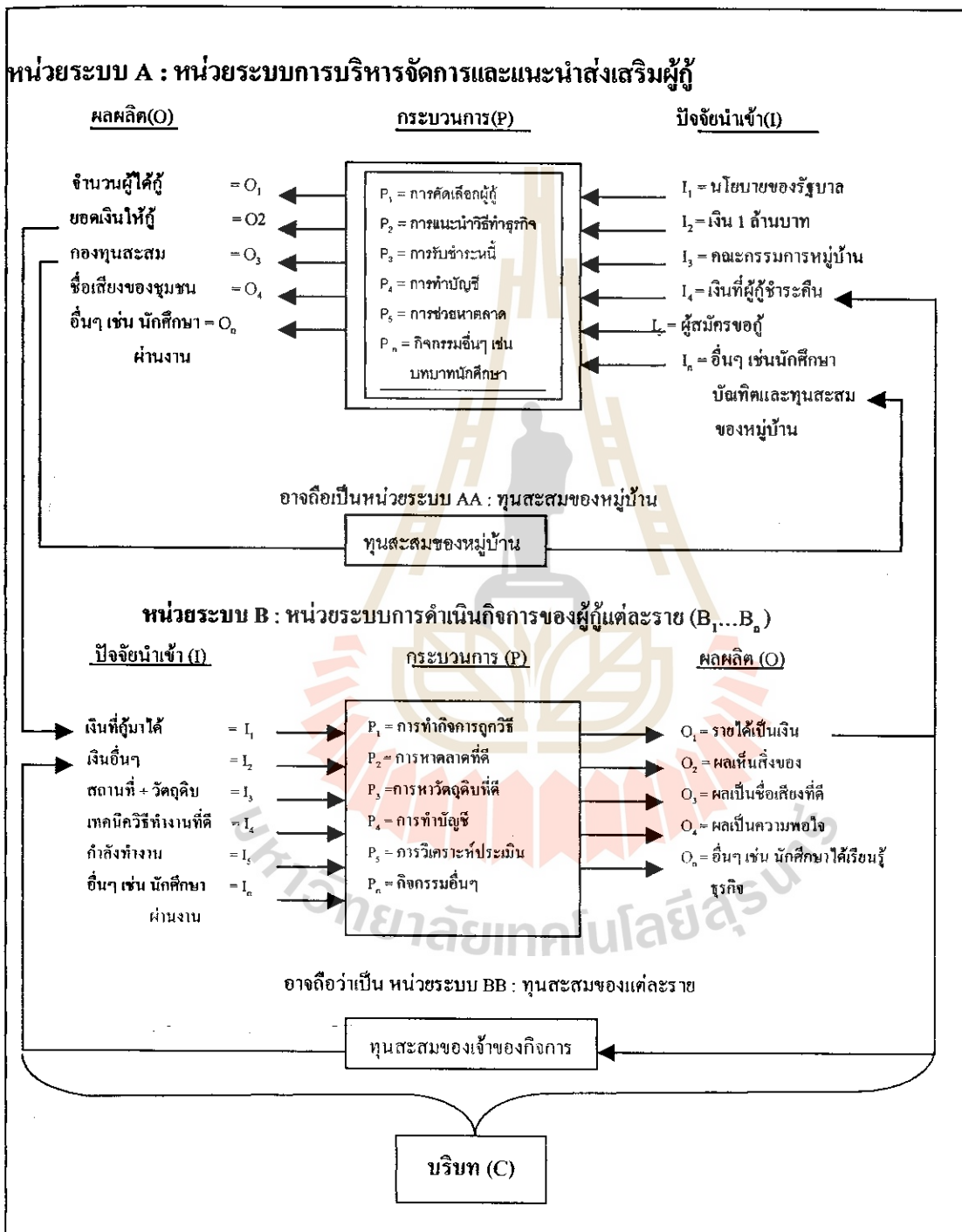
1.2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิด ที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่อต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิฟท์โมเดล” ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ“ซัพพลายโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 1.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภาพที่ 1.1 แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ AA

หน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า(I) ได้แก่ 1)นโยบายของรัฐบาล 2)เงิน 1 ล้านบาท 3)คณะกรรมการหมู่บ้าน 4)ผู้สมัครขอกู้และ5)อื่นๆเช่นนักศึกษากองทุนหมู่บ้านและทุนสะสมของหมู่บ้าน มีกระบวนการทำงาน(P) ได้แก่ 1)การคัดเลือกผู้กู้ 2)การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ 3)การรับชำระหนี้ 4)การทำบัญชี 5)การช่วยเหลือลาด และ6)กิจกรรมอื่นๆเช่นบทบาทของนักศึกษา และมีผลผลิต(O) ได้แก่ 1)จำนวนผู้ได้กู้ 2)ยอดเงินให้กู้ 3)กองทุนสะสม 4)ชื่อเสียงของกองทุนและ5)อื่นๆเช่นนักศึกษาผ่านงาน

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ BB

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือเป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า (I) ได้แก่ 1)เงินที่กู้ได้มา 2)เงินอื่นๆ 3)สถานที่และวัตถุดิบ 4)เทคนิควิธีการทำงาน 5)กำลังงานและ6)อื่นๆเช่นนักศึกษาผ่านงาน ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มีกระบวนการทำอาชีพ(P) ได้แก่1)การทำกิจการที่ถูกรีวิว 2)การหาตลาดที่ดี 3)การหาวัตถุดิบที่ดี 4)การทำบัญชี 5)การวิเคราะห์การประเมินและกิจกรรมอื่นๆสำหรับผลผลิต(O)เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการทำอาชีพของแต่ละราย ได้แก่ 1)รายได้เป็นเงิน 2)ผลเป็นสิ่งที่ของ 3)ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี 4)ผลเป็นความพอใจในผลผลิต และ5)อื่นเช่นนักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือหน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยเหลือลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่างตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วย B เมื่อดำเนินการ ได้ผลดี คือส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงรวมถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

1.4 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.4.1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.4.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติ
งานอยู่

1.4.3 ใช้ชีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการ
เก็บข้อมูล

1.4.4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บรวบรวมข้อ
มูลเพิ่มเติม

1.4.5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านหนองคุ้ม
ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

1.5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.5.2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงาน
ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
และแนวทางการวัดความสำเร็จใน โครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

1.5.4 ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การ
คิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินจำนวน 8 ด้านดังนี้

- 1) นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 3) แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
- 5) ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6) การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 7) หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model
- 8) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในรายละเอียดในแต่ละประเด็นและเนื้อหาในด้านต่างๆผู้เขียนจึงแยกรายละเอียดแต่ละประเด็นและด้านต่างๆดังนี้

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมสร้างเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลัก 4 ประการ คือ

2.1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครอบครัว การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่นกลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

2.1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

2.1.2.3 การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

2.1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

2.1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2.1.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

2.1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้

2.1.3.4 สร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.3.5 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2.1.3.6 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

2.1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ" โดยมีชื่อว่า กทบ. โดยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน มีรัฐมนตรีผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นรองประธานและกรรมการ เลขานุการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกก็ได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้ว

3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- ตาย
- ลาออก
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนคนไร้ความสามารถ
- ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4) การประชุมกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งของกรรมการทั้งหมด

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

5) คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน
- กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางในการบริหารงานกองทุน
- ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และบริหารกองทุน
- แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- ออกระเบียบคำสั่งและประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- เพื่อประโยชน์ในการบริหารของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือส่วนข้าราชการไปช่วยราชการก็ได้
- รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- ปฏิบัติงานธุรการ ของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและกองทุน
- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารงาน

- จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์การดำเนินงานกองทุน
- ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่

2.3.1 จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

2.3.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติทางด้านการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

- 7) ไม่เคยถูกคำพิพากษาถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

2.4.1 ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.4.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.4.3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.4.4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.4.5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับเงินสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน หนึ่งล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม มีดังต่อไปนี้

2.5.1 ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม 161 หมู่ 2 ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

2.5.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

2.5.2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก

2.5.2.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยการฝากเงินสัจจะเพื่อให้บริการเงินกู้ยืมแก่สมาชิก

2.5.2.3 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการคือ

- 1) เป็นคนมีความซื่อสัตย์
- 2) ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว
- 3) เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข

4) เป็นคนรู้จักสามัคคี

2.5.2.4 เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการคือ

1) ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ

2) คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา

3) ขยันทำงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน

4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกๆ คน

2.5.3 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

2.5.3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.5.3.2 เงินกู้ยืม

2.5.3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน

2.5.3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

2.5.3.5 เงินฝากสัจจะ

2.5.3.6 เงินค่าหุ้น

2.5.3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

2.5.3.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระผูกพันอื่นใด

2.5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

2.5.4.1 เป็นผู้ที่พักอาศัยอย่างถาวรอยู่ในหมู่บ้านหนองคุ่มเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน

2.5.4.2 เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและ

2.5.4.3 สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของกองทุน

2.5.4.4 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

2.5.4.5 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

2.5.4.6 อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

2.5.4.8 มีเงินฝากสัจจะ

2.5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

2.5.5.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน

2.5.5.2 ผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 2.5.4 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนหนึ่งครั้ง ในทุกวันที่ 5 ของเดือน

2.5.5.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม

2.5.5.4 เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 2.5.4 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้นและเงินฝากตั้งภายในสามสิบวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

2.5.6 สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.5.6.1 ตาย

2.5.6.2 ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

2.5.6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถ

2.5.6.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม

2.5.6.4 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

2.5.6.6 จงใจปิดบังความจริงอันสมควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

2.5.6.7 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

2.5.6.8 มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 2.5.4

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.6.1 ผู้ที่ประสงค์จะขอกู้ ต้องระบุอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวกับคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาเงินกู้

2.6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจอนุมัติเงินกู้

2.6.2.1 การอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการ มีอำนาจอนุมัติเงินกู้อย่างไม่เกินสองหมื่นบาท

2.6.2.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจอนุมัติเงินกู้ แต่ต้องเรียกสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยให้รายละเอียดไม่เกินห้าหมื่นบาท

2.6.2.3 การอนุมัติเงินกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

2.6.3 การปฏิบัติในการอนุมัติเงินกู้ มีดังต่อไปนี้

2.6.3.1 คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกลงในคำขอกู้และส่งสำเนาใบคำขอกู้ พร้อมทั้งเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ เพื่อแจ้ง 1)ธนาคาร 2)ผู้ขอกู้

2.6.3.2 คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนสองคนขึ้นไป เพื่อเป็นตัวแทนในการทำสัญญาเงินกู้

2.6.3.3 ส่วนผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติให้เปิดบัญชีออมทรัพย์และแจ้งเลขที่บัญชีให้คณะกรรมการกองทุนทราบ

2.6.3.4 การโอนเงินให้ผู้กู้ ธนาคารจะทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

2.6.4 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2.6.5 คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบของที่ประชุมสมาชิก และปิดประกาศอย่างเปิดเผย

2.6.6 การชำระคืนเงินกู้

2.6.6.1 คณะกรรมการกองทุนจะพิจารณาตามสัญญาเงินกู้เป็นรายๆ ไป

2.6.6.2 ระยะเวลาคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยต้องชำระให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

2.6.6.3 การชำระคืนเงินกู้ทุกประเภท ให้ชำระที่ธนาคารและนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานการทำบัญชี

2.6.7 การผิดสัญญาเงินกู้

2.6.7.1 การไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามระเบียบหรือข้อกำหนด ยกเว้นผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติให้ผ่อนผันการชำระหนี้ หรือคณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้แก่ผู้กู้รายใดรายหนึ่งก็ได้ตามที่ประชุมสมาชิก ด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งของที่ประชุมตามระเบียบที่กำหนด

2.6.7.2 กรณีที่ผู้ขอกู้มิได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินกู้ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนได้โดยทันที โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก

2) ให้สมาชิกลงมติในการฟื้นสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

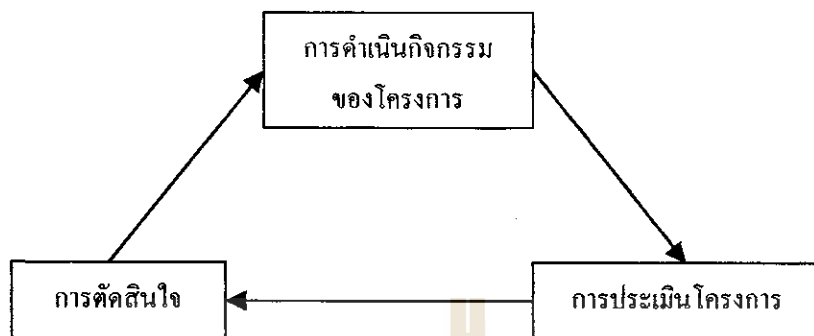
- 3) สมาชิกที่พ้นจากสมาชิกภาพจากข้อดังกล่าวข้างต้น ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน เป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

- 1) มีคุณสมบัติตามข้อ 2.5.4
- 2) การสมัครสมาชิกเป็นไปตามข้อ 2.5.5
- 3) เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม
- 4) ต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้นและเงินฝากตั้งจะภายในเจ็ดวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก โดยคิดอัตราการชำระเงินดังนี้
  - ค่าธรรมเนียมแรกเข้า คิดรายละยี่สิบบาท
  - หุ้นๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละยี่สิบบาท และจะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดโดยสามารถชำระค่าหุ้นและเพิ่มหุ้น ได้ปีละหนึ่งครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี
  - การชำระค่าหุ้น สมาชิกจะต้องชำระค่าหุ้นเป็นเงินสดเท่านั้น
  - เงินฝากตั้งจะ สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากตั้งจะทุกๆ เดือน เดือนละเท่าๆ กันในวงเงินเดือนละยี่สิบบาท

2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินชีพโอมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพโอมเดล (Stufflebeam's CIPP Model) กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

แผนภาพที่ 2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊าฟเฟิลบีม

สต๊าฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดเก็บสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสต๊าฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภทซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.7.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2.7.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมความเพียงพอของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินโครงการ

2.7.3 การประเมินการบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

2.7.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้เสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

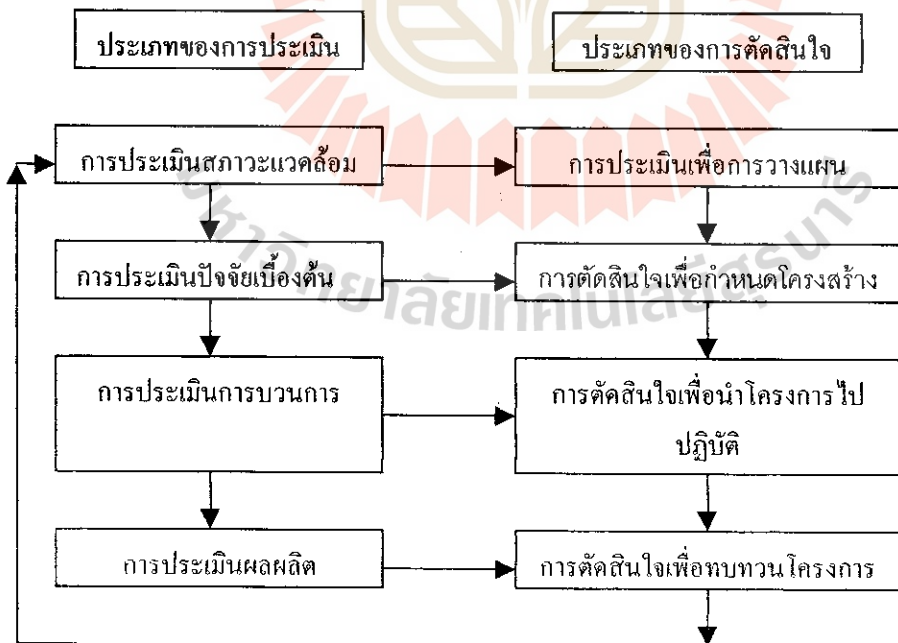
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการ โครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณายุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลบีม

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการจัดสรรเงินทุนแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรเงินทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ

2.8.1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.8.2 เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาส สำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท

2.8.3 เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

2.8.4 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองคุ้ม ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้เขียนได้กำหนดวิธีการดำเนินการประเมินโครงการไว้จำนวน 10 ด้าน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการกำหนดไว้ดังนี้

- 1) วิธีการดำเนินการประเมิน
  - 2) รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ
  - 3) ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
  - 4) ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา
  - 5) ตัวชี้วัดประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา
  - 6) ตัวชี้วัดผลการทดลองใหม่และตัวแปรที่ศึกษา
  - 7) ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา
  - 8) ตัวชี้วัดอื่นๆที่เกิดขึ้น
  - 9) ข้อจำกัดของการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้
  - 10) การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร
- เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแต่ละด้าน ผู้เขียนจึงสรุปรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการประเมิน

- 3.1.1 ทำการศึกษาและทำความเข้าใจกับหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานอยู่
- 3.1.2 ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานอยู่
- 3.1.3 ทำการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานอยู่ และกำหนดตัวชี้วัดตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีแบบความคิดทางระบบ หรือ CIPP Model
- 3.1.4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน (บร.)และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
- 3.1.5 ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นต่างๆ ที่ทำการประเมิน

3.2 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

- 3.2.1 รูปแบบการประเมิน

3.2.1.1 อาศัยหลักพื้นฐานของการประเมิน เป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริงหรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation “

3.2.1.2 การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำได้ในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

3.2.1.3 การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มี การกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผล โดยไม่มีการตัดสินคุณค่า แต่เป็นการรายงานตามสภาพจริง

3.2.1.4 รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินแบบ CIPP Model จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้คือ

- 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของท้องถิ่น
- 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบบริหารจัดการและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการทั้งสองหน่วยระบบคือ หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
- 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆเพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีดังนี้

3.2.2.1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

3.2.2.2 แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3.2.2.3 แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคนที่มิต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)

3.2.2.4 แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานปฏิบัติการรายเดือน)

- 3.2.2.5 แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 3.2.2.6 แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 3.2.2.7 แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 3.2.2.8 แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 3.2.2.9 แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 3.2.2.10 แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนในหมู่บ้าน)
- 3.2.2.11 แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 3.2.2.12 แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

3.3 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

3.3.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้เขียนสารนิพนธ์ ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบประเมินแบบชิพ โมเดล ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วย

3.3.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.3.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.3.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางการดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่จะมุ่งเน้นให้ได้เนื้อหาสาระ และหลักข้อวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการเก็บข้อมูลโดยละเอียด แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้นๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลศิษย์ วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธี อันได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบรายงาน (บร.) ต่างๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่างๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้ากัน ถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดกลางจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังจะปรากฏในบทที่ 4

3.4 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ได้กำหนดตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา เป็น 2 ระดับ ได้แก่

3.4.1 บริบทระดับประเทศ ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ จะประกอบไปด้วย สภาพของดิน ฟ้า อากาศ ป่าไม้ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและตัวบ่งชี้อื่น ในแบบรายงาน บร.1 กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาไว้ดังนี้

- 3.4.1.1 ความยากจนของประเทศไทย
- 3.4.1.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)
- 3.4.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 3.4.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 3.4.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 3.4.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- 3.4.1.7 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

3.4.2 บริบทระดับท้องถิ่น ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นจะประกอบไปด้วย สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชน สภาพป่าและหนองน้ำ/สภาพที่ทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน (บร. 1) กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาไว้ดังนี้

3.2.1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

3.2.1.2 สภาพปัจจุบัน

3.2.1.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

3.2.1.4 ด้านวัฒนธรรม

3.2.1.5 ข้อมูลด้านอื่น

ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่นการมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง การเช่าที่ทำกิน การตลาดสำหรับผลผลิต และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์ วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตแบบเด่นๆของท้องถิ่น/ชุมชนลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน ความสามัคคีของคนในชุมชน ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้นลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน/ท้องถิ่น ได้แก่การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว โรคภัยประจำท้องถิ่น ฯลฯ

3.5 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการในภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวความคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้ 1)หน่วยระบบ A หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ 2)หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้ ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้ตัวชี้วัดดังนี้

3.5.1 ตัวชี้วัดหน่วยระบบ A

หน่วยระบบA คือหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

3.5.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

3.5.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) นโยบายของรัฐบาลในด้านการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น
- 2) เงิน 1 ล้านบาท
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 5) ผู้สมัครขอกู้

3.2.1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

3.2.1.2 สภาพปัจจุบัน

3.2.1.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

3.2.1.4 ด้านวัฒนธรรม

3.2.1.5 ข้อมูลด้านอื่น

ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่นการมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง การเช่าที่ทำกิน การตลาดสำหรับผลผลิต และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์ วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตแบบเด่นๆของท้องถิ่น/ชุมชนลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน ความสามัคคีของคนในชุมชน ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้นลักษณะบางประการที่สอดคล้องถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน/ท้องถิ่น ได้แก่การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว โรคภัยประจำท้องถิ่น ฯลฯ

3.5 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการในภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวความคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้ 1)หน่วยระบบ A หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ 2)หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้ตัวชี้วัดดังนี้

3.5.1 ตัวชี้วัดหน่วยระบบ A

หน่วยระบบA คือหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

3.5.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

3.5.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) นโยบายของรัฐบาลในด้านการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น
- 2) เงิน 1 ล้านบาท
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 5) ผู้สมัครขอกู้

3.5.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) การคัดเลือกผู้กู้
- 2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3) การรับชำระหนี้
- 4) การทำบัญชี
- 5) การช่วยเหลือตลาด

3.5.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 1) ผลโดยตรง ได้แก่ตัวแปร ด้าน 1.จำนวนผู้กู้ 2. ยอดเงินให้กู้
- 2) ผลกระทบโดยตรง ได้แก่ด้าน 1.จำนวนผู้ที่ได้ 2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน 3. การขยายกิจการของผู้กู้ 4. การเกิดกิจการใหม่ๆขึ้นในท้องถิ่น
- 3) ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ตัวแปรด้าน 1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง 2.ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ 3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด 4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

3.5.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

3.5.2.1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

- 1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A
- 2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A
- 3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้ 1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว 2. ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ 3. หนี้สินธนาคารของผู้กู้ 4. หนี้ภายนอกของระบบของผู้กู้ 5. อาชีพหลักของผู้กู้ 6. รายได้ของครอบครัว 7. ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

3.5.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) เงินที่กู้มาได้
- 2) เงินอื่นๆ
- 3) สถานที่ วัตถุประสงค์
- 4) เทคนิควิธีทำงาน

- 5) กำลังทำงาน
- 6) ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดขึ้น

3.5.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) การทำกิจการถูกวิธี
- 2) การหาตลาดที่ดี
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี
- 4) การทำบัญชี
- 5) การวิเคราะห์ประเมิน

3.5.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง (Immediat Result) ตัวแปรได้แก่ 1. รายได้เป็นเงิน 2. ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ 3. ผู้ที่มีความพอใจต่อผลตอบแทน
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ตัวแปรได้แก่ 1. ผู้ที่ได้ขยายกิจการ 2. ผู้ที่ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น
- 3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ 1. ผู้ที่มีการพึ่งพาตนเอง 2. ผู้ที่มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน 3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ในแต่ละรายต้องคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าแก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือยอดเงินของผู้ ถ้าวอกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบผลสำเร็จด้วย

3.6 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา

ได้กำหนดตัวชี้วัดสำหรับผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

3.6.1 ตัวชี้วัดผลการทดลองใหม่ในหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการแนะนำส่งเสริมผู้ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 3.6.1.1 การทำบัญชีแบบใหม่
- 3.6.1.2 การหาตลาดใหม่ให้กับธุรกิจ
- 3.6.1.2 การเชื่อมโยงตลาดระหว่างหมู่บ้าน
- 3.6.1.3 การกำกับดูแลการทำกิจการของผู้กู้

3.7 ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดประมวลเทคนิควิธีการดำเนินงาน หมายถึง การจัดกลุ่มผู้กู้ที่ทำกิจกรรมเดียวกันให้คิดกระบวนการวิธีทำงาน (Work Procedure) ในแนวคิดเชิงระบบ เช่นการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย การผลิตที่ดีจะต้องประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตที่ดีนั้นจะต้องทำอย่างไร โดยการพิจารณาตัวแปรดังต่อไปนี้

3.7.1 ปัจจัยนำเข้าที่ดี พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก คุณภาพเมล็ดพันธุ์ สภาพแวดล้อมและการมีตลาดรองรับ

3.7.2 การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่ มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐมาให้คำแนะนำและสาธิตการเพาะปลูกที่ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.7.3 การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ การปลูกข้าวโพด 1 ไร่จะต้องได้ผลผลิตประมาณ 800 – 1000 ก.ก. ความชื้นประมาณ 18 %

3.8 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

ในการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรผู้เขียนได้แจกแจงตัวแปรและค่าของตัวแปรตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมายเพียงใด อันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตารางที่ 3.1 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การเกิดกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - กองทุนมีอยู่แล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นใหม่จากกองทุนหนึ่งล้านบาท - สมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน - มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทศนคติที่ดีต่อกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้ - มีสวัสดิภาพของสมาชิกของกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและความอยู่รอดของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือ - จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - ยอดคงเหลือกองทุนหนึ่งล้านบาท

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตารางที่ 3.2 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. คณะกรรมการมีการบริหารกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างระเบียบ
3. การดำเนินการของคณะกรรมการบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับฝากเงิน - มีการระดมเงินทุนฝาก
4. การตัดสินเงินกู้	<ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการกู้และขอกู้ - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนยอดกองทุนสะสมจากหนึ่งล้านบาท - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ - มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตารางที่ 3.3 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพผู้กู้
3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้ในเรื่องการพึ่งตนเอง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง - มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน
4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตารางที่ 3.4 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการมีการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับกองทุนโดยรวม	<ul style="list-style-type: none"> - มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคนมิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม - มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ - สมาชิกเห็น โอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตารางที่ 3.5 ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรการมีศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ศักยภาพเดิมของบริบท	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพป่า - สภาพดิน - สภาพหนองน้ำ - จำนวนของประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - สาธารณูปโภค
2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่างๆ	
2.1 ทุนด้านการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่างๆและจำนวนเงิน
2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพที่ดินที่ถือครองหรือทำประโยชน์
2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - การมีโบราณสถาน/โบราณวัตถุ
2.4 ทุนทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่างๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
3. การมีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้ถุ่	
3.1 การเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> - มีการสร้างงาน(ของกลุ่ม/องค์กร)
3.2 ค้าขาย	<ul style="list-style-type: none"> - มีการลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ
3.3 การบริการในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาอาชีพ
3.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้ถุ่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน
3.5 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทราบว่าที่ปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตารางที่ 3.6 ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน	- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชน	- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตารางที่ 3.7 ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้ง
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการจัดตั้ง
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ตารางที่ 3.8 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรการเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีเครือข่ายองค์กรย่อยในชุมชน	- มีเครือข่ายองค์กรย่อยในชุมชน - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมเดียวกัน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน	- มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการตั้งแหล่งองค์กรความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนเชื่อมโยงกับองค์กร	- ภายในชุมชนมีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหนึ่งผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตารางที่ 3.9 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีความสามัคคี	- คนในชุมชนมีความสามัคคี
2. มีความซื่อสัตย์	- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
3. ยกย่องคนทำดี	- ชุมชนยกย่องคนทำความดี
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	- คนในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	- คนในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	- คนในชุมชนมีอาชีพที่มั่นคง
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	- ครอบครัวในชุมชนมีความปรองดองกัน
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	- ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่ม องค์กร
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นกัน
10. มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	- คนในชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
11. ผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	- ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	- มีแผนงานของชุมชน ในการแก้ปัญหา

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ผู้เขียนสารนิพนธ์รับผิดชอบอยู่

ตารางที่ 3.10 ตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ผู้เขียนสารนิพนธ์รับผิดชอบอยู่

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- ลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน - ความซื่อสัตย์ของผู้นำในชุมชน - การได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ

บทที่ 4

ผลการประเมินบริบทชุมชนติดตามประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

4.1.1.1 ความยากจนของประเทศ

คนไทยในอดีตอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยายในการดำเนินชีวิตของสังคมในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างเพียงพอ ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน “ความยากจนและความแห้งแล้ง” เป็นคำที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า หมายถึง ประชาชนในชนบทในถิ่นทุรกันดาร เนื่องจากความยากจนทำให้อยู่ไม่ได้ในชนบท ชีวิตครอบครัวไปคนละทางเหลือแต่คนแก่กับลูกน้อยเฝ้าบ้าน การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ค่านิยมด้านวัตถุทางสังคมไทย กลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม จึงเป็นที่มาของความไม่พอดี เกิดปัญหาความยากจน รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายเนื่องจากการยืกระเบียบของค่านิยมทางสังคม เกิดปัญหาการเป็นหนี้และเกิดความเดือดร้อนเพิ่มมากขึ้นตามมานโยบายและมาตรการด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล ได้มีรูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไว้ในยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐ เพิ่มกำลังซื้อให้แก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ควบคู่ไปกับมาตรการสร้างความรู้ความสามารถให้ประชาชนในระยะยาว โดยจัดตั้งค่าใช้จ่ายสำรอง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 จำนวน 58,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนแผนงาน 5 ด้าน ได้แก่ แผนงานด้านการเกษตร แผนงานด้านการท่องเที่ยว แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนงานด้านชุมชน และแผนงานด้านฝึกอบรมแผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อสนับสนุนการสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยการส่งออกและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศระยะยาว ในการจัดทำแผนงาน ตามนโยบาย

และการพัฒนาโครงการ รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงานแห่งชาติที่สอดคล้องและสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หลักของค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจได้ ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลแผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ กระทรวงอุตสาหกรรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่ง ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมโดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม และนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายบรรเทาปัญหาการว่างงาน/ส่งเสริมการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม นโยบายปรับบทบาทภาครัฐราชการ นโยบายการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นต้น

4.1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขัดสนด้านรายได้ในการยังชีพประคองกับ ภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่าจะยังมีแนวโน้มที่จะชะลอตัว ต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งและสามารถขยายตัวต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ มีดังนี้

1) เร่งรัดการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มีผลต่อการยกระดับรายได้ของประชาชนและหยุดการทรุดตัวทางเศรษฐกิจ โดยคงภาวะการขาดดุลการค้าต่อไประยะหนึ่ง ในกรอบการรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพและวินัยการคลังที่เหมาะสม

2) ปรับปรุงระบบภาษีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อส่งเสริมกระตุ้นภาคเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ

3) บริหารการคลังอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยเฉพาะการรักษาวินัยทางการคลังจัดทำแผนการบริหารทรัพย์สินและหนี้สินสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ประหยัด และกู้เงินเฉพาะเพื่อการลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก เพื่อสร้างฐานรายได้ให้แก่ประชาชนและเอกชน

4.1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของประเทศได้ถูกทำลายไปมาก เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ในบางพื้นที่ที่รัฐบาลดูแลไม่ทั่วถึงก็จะเกิดมลภาวะเป็นพิษ เกิดสิ่งแวดล้อมน่าเสีย โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียทิ้ง ปล่อยควันพิษ และเกิดจากฝุ่นละออง ควันไอเสียจากรถยนต์

ปัญหาเครื่องจักรเสียงดัง เกินมาตรฐานที่กำหนดทำให้เป็นอันตรายกับประสาทหู ในชนบท เกษตรกรก็มักจะพบกับปัญหา ดินเสื่อมคุณภาพเนื่องจากมีกรด และเบสมากเกินไปทำให้ต้นไม้ไม่ เจริญงอกงาม ปัญหาจากป่าถูกทำลายทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การจับสัตว์น้ำในฤดูผสมพันธุ์ ล้วน เป็นปัญหาที่ต้องรอกการแก้ไขอย่างเร่งด่วน รัฐบาลมีนโยบายฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกันความเสื่อมโทรม หรือการสูญเสียไปและการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นราก ฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

1) บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ แบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นดั้งเดิม

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัด มลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต

3) สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณาในการดำเนิน โครงการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม

4) สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการ บริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม

4.1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับแต่ต้นปี 2541 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งเป็นผลมาจาก การขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน มากอย่างรวดเร็ว สาเหตุของปัญหาดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอก อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 การแข่งขันในภาคธุรกิจ ต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ในด้านอสังหาริมทรัพย์ สำหรับปัจจัยภายใน นั้น เกิดจากการที่ผู้ ประกอบการจำนวนมากขยายกิจการ โดยการกู้ยืมเงินมาลงทุนในธุรกิจที่ไม่ถนัดและไม่มี ความชำนาญ หรือนำเงินมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กู้เงินระยะสั้นมาใช้ระยะยาว ประกอบกับการขาด กระบวนการติดตามหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้ถูกหนี้เกิดปัญหาด้านสภาพคล่อง ซึ่งส่งผลให้เป็นหนี้ NPL ในเวลาต่อมา ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่ทางการนำ มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหานี้เสียดังกล่าว

4.1.1.6 ค่านิยมในกระแสของท้องถิ่นชนบท

เนื่องจากค่านิยมของต่างประเทศมีผลต่อระบบสังคมในเมืองไทย ทำให้ประชาชนชาวไทย รับเอาค่านิยมที่ผิด ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งถือได้ว่า เป็นความเสื่อมโทรมทางสังคมอย่างหนึ่ง รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้ การปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างประเทศใช้กับสังคมไทยให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่ยังคงเอกลักษณ์ไทย

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองคุ้มเริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2500 หรือประมาณ 40 ปีมาแล้วตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะสภาพแวดล้อมซึ่งมีต้นคุ้มขึ้นอยู่มากมายแต่ปัจจุบันเกือบจะสูญพันธุ์แล้วคนกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่นำโดยนายนวน คำใสและญาติพี่น้องซึ่งอพยพหนีความแห้งแล้งมาจากแถบจังหวัดศรีสะเกษเข้ามาถางป่าซึ่งพื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เพื่อหาของป่าและทำการเกษตร เช่น การทำไร่ข้าว การทำสวนพริก ประมาณปี พ.ศ. 2515 คนกลุ่มนี้ได้ขายที่ดินให้กับคนที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันซึ่งส่วนใหญ่มาจากแถบอำเภอเสาวไห้ จังหวัดสระบุรี

ประมาณปี พ.ศ. 2524 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้เสด็จเยี่ยมพร้อมด้วยหน่วยแพทย์อาสา ทรงเห็นถึงความยากแค้นของประชาชน ทางราชการจึงได้เร่งรัดพัฒนาทั้งทางด้านสาธารณสุขไปรษณีย์ถนนเดิมมีสภาพเป็นแบบทางเกวียนเปลี่ยนเป็นถนนลูกรังเมื่อปีพ.ศ.2525 เปลี่ยนเป็นถนนลาดยางเมื่อ พ.ศ.2535 มีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2531 และน้ำประปาเมื่อ พ.ศ. 3539 และยังสามารถส่งเสริมการเกษตร เช่นการส่งเสริมให้มีสหกรณ์การเกษตรส่งผลทำให้หมู่บ้านหนองคุ้มและหมู่บ้านใกล้เคียงมีความเจริญอย่างรวดเร็ว

4.1.2.2 สภาพปัจจุบัน

หมู่บ้านหนองคุ้มตั้งอยู่ ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมามีเนื้อที่ประมาณ 3000ไร่ มีประชากรในหมู่บ้าน 80 ครัวเรือน 307 คน เพศชาย 153 คน เพศหญิง 154 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18 ปี 1 วัน- 50 ปีเต็มดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
-ชาย	153	50
-หญิง	154	50
2. อายุ 1 วัน – 3 ปีเต็ม	13	4
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	4	1
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	27	9
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	10	3
14 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	28	9
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	161	52
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	33	11
60 ปี 1 วันขึ้นไป	31	10

ด้านการศึกษามีโรงเรียนประจำหมู่บ้านคือ โรงเรียนบ้านหนองคุ้มวิทยา เริ่มก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2514 เปิดสอนระดับอนุบาลและประถมศึกษา ปัจจุบันมีครู 8 คน จบการศึกษาปริญญาตรี 6 คน วิชาเอกสังคมศึกษา ชีววิทยา ประถมศึกษา ปฐมวัย ภาษาไทย และปริญญาโทวิชาเอกบริหารการศึกษา 2 คน มีนักเรียนทั้งหมด 114 คน แยกเป็นระดับชั้นดังตาราง

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองคุ้มแยกเป็นระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวน (คน)
อนุบาล 1	18
อนุบาล 2	16
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	10
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	11
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	10
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	12
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	18

ประชากรในหมู่บ้านหนองคุ่มนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนเอกชนในตัวอำเภอปากช่องและระดับอุดมศึกษาต่างจังหวัดจำนวนทั้งสิ้น 39 คน ดังแสดงในตาราง

สำหรับแหล่งน้ำในหมู่บ้านมีบ่อน้ำตื้น 3 บ่อ บ่อบาดาล 6 บ่อ คลองน้ำ 1 แห่ง ฝายกั้นน้ำ 1 แห่ง แหล่งน้ำทุกแหล่งสามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตรได้ตลอดทั้งปี

4.1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองคุ่มมีพื้นที่ทำการเกษตร 2442 ไร่เป็นที่ทำสวน 620 ไร่ และทำไร่อื่นๆเช่น ข้าวโพด อ้อย จำนวน 1826 ไร่ มีจำนวนครอบครัวที่มีอาชีพดังกล่าว และรายได้ทั้งหมู่บ้านต่อปี ดังตาราง

ตารางที่ 4.3 อาชีพและรายได้ของประชากรในหมู่บ้านหนองคุ่ม

อาชีพ	จำนวนครอบครัว	รายได้ทั้งหมู่บ้าน/ปี
ทำสวนมะม่วง	49	147,000
ทำสวนน้อยหน่า	5	80,000
ทำสวนขนุน	2	40,000
ทำไร่ข้าวโพด	68	1,360,000
ปลูกผัก	8	80,000
เลี้ยงวัว	3	40,000
เลี้ยงไก่	1	60,000
เลี้ยงสุกร	3	25,000
ผลิตน้ำแข็ง	1	50,000

4.1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ชาวบ้านหนองคุ่มนับถือศาสนาพุทธมีวัดประจำหมู่บ้านคือวัดหนองคุ่มซึ่งมีพระสงฆ์ 3 รูป สามเณร 1 รูป ในรอบ 1 ปี มีประเพณีที่สำคัญดังนี้

เดือนมกราคม ประเพณีทำบุญกลางบ้านวันปีใหม่

เดือนกุมภาพันธ์ ประเพณีทำบุญวันมาฆบูชา

เดือนมีนาคม ประเพณีทำบุญตรุษไทย

เดือนเมษายน ประเพณีทำบุญวันสงกรานต์

เดือนพฤษภาคม ประเพณีทำบุญวันวิสาขบูชา

เดือนกรกฎาคม ประเพณีทำบุญวันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา

เดือนสิงหาคม ประเพณีทำบุญวันเฉลิมพระชนพรรษามหาราชินี

เดือนตุลาคม ประเพณีทำบุญวันออกพรรษา สาทร์ไทย และทอดกฐิน

เดือนพฤศจิกายน ประเพณีทำบุญวันลอยกระทง

เดือนธันวาคม ประเพณีทำบุญวันเฉลิมพระชนพรรษามหาราชา

ชาวบ้านหนองคุ่มมีการนับถือผู้เฒ่า ผู้แก่และผู้อาวุโส บุตรหลานนิยมปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน มีการอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมที่คั่งงาม

4.1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1) ลักษณะบางประการทางเศรษฐกิจและอาชีพหมู่บ้านหนองคุ่มมีอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่คือการปลูกดอกดาวเรืองซึ่งเป็นไม้ดอกเศรษฐกิจเริ่มมีการปลูกกันอย่างกว้างขวาง มีผู้รับซื้อถึงสวน แต่ยังไม่มีการรวมกลุ่มองค์กร

2) วัฒนธรรมประเพณีที่เด่นๆชาวบ้านหนองคุ่มส่วนใหญ่อพยพมาจากอำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรีซึ่งมีเชื้อสายยวนดังนั้นประเพณีต่างๆในการประกอบพิธีทางศาสนาจึงมีพิธีตามประเพณียวนซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของหมู่บ้านหนองคุ่ม

3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดีของหมู่บ้านหนองคุ่มคือความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของประชากรซึ่งอยู่ในฐานะปานกลางถึงดี ไม่มีปัญหาความยากจนและทอดทิ้งผู้แก่ชรา ประชาชนมีการศึกษา สามารถอ่านออกเขียนได้ทุกคน

4) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็งเนื่องจากการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี จึงทำให้บางครอบครัวไม่เห็นความสำคัญ ในการรวมกลุ่มองค์กร และเห็นว่าเป็นการเสียเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยภาพรวมมีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

4.2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสำรวจและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าสมาชิกกองทุนมีความเข้าใจในนโยบายกองทุนเงินล้านเป็นอย่างดีว่ารัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อให้ท้องถิ่นเพิ่มขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง และสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

2) เงิน 1 ล้านบาทหมู่บ้านหนองคุ้ม ได้รับโอนเงินเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุน 73 คน มีเงินออมและเงินทุนจากสมาชิก 16,380 บาทปล่อยเงินกู้ให้สมาชิก 56 ราย ยอดเงินให้กู้ 980,000 บาทเลขบัญชีธนาคารกองทุนเงินล้านคือ 06 4303 20 0823930 ธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยกรรมการ 9 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และที่ปรึกษา 4 คนดังนี้

ตารางที่ 4.4 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์/ความสามารถพิเศษ
1. นายบุญมา ยอดเสรี	ประธาน	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายประสงค์ เทียวคำ	รองประธานและพิจารณาเงินกู้	การทำพืชสวน(มะม่วง)
3. นางสาวพัชรา โมราบุตร	เลขานุการและประชาสัมพันธ์	พิมพ์ดีด , คอมพิวเตอร์
4. นางไมตรี แซ่เลี้ยง	เหรัญญิก	ประธานแม่บ้าน ต.โป่งตาลอง
5. นายศุภชัย จริตกล้า	พิจารณาเงินกู้	เลขาคณะกรรมการหมู่บ้าน
6. นายเกษม โมราบุตร	ตรวจสอบและพิจารณาเงินกู้	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
7. นายสุรสิทธิ์ สิริธรรม	ตรวจสอบ	เลขานุการสภา ต.โป่งตาลอง
8. นางอีด ครัวกลาง	ตรวจสอบ	สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์
9. นางสุชีรา ทาสถาน	ตรวจสอบ	ตัวแทน บ.ประกันภัย

ตารางที่ 4.5 รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์/ความสามารถพิเศษ
1. นายชด สองเมือง	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ชำนาญการด้านไม้ผลและผู้ทรงคุณวุฒิ สภา ค.โป่งตาลอง
2. นางอรมณี อินทรเจียว	ผู้ทรงคุณวุฒิ	แพทย์
3. นางสาวดวงแก้ว เพ็ชรทูล	ผู้ทรงคุณวุฒิ	จัดดอกไม้สดและงานฝีมือ
4. นายทองหล่อ โมรานบุตร	ที่ปรึกษา	ประธานบริหาร อบต.โป่งตาลอง ,อดีตผู้ ใหญ่บ้านหนองคุ้ม
5. นางสาวรัตนา คันตวิฑูว	ที่ปรึกษา	ครูสอนภาษาอังกฤษดีเด่น
6. นางสาวชนพร โมรานบุตร	ที่ปรึกษา	ครูสอน กพอ.ดีเด่น
7. นางเชรียง ศิริภู	ที่ปรึกษา	ผู้จัดการสหกรณ์นิคมท่าตะคอง

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน กองทุนหมู่บ้านหนองคุ้มยังไม่มีชำระคืนเงินกู้เนื่องจากยังไม่ถึงงวด 1 ปี

5) ผู้สมัครขอกู้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความพร้อมเพียงและถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันคือ เสนอโครงการกู้พร้อมกันเพื่อความสะดวกในการทำงานของคณะกรรมการและชำระเงินคืน 1 งวดเมื่อครบ 1 ปี

4.2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้มพบว่ามี การอนุมัติเงินกู้ให้ทุกโครงการที่สมาชิกเสนอ โดยโครงการจะต้องระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ลักษณะหรือคุณสมบัติของโครงการจะต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและเห็นได้ชัดว่าคุ้มค่าต่อการลงทุน สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 99 เสนอโครงการเพื่อทำการเกษตรส่วนอีกร้อยละ 1 เสนอโครงการเลี้ยงสัตว์

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่ากองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละ 1 ครั้ง และตีประกาศอย่างเปิดเผย โดยมีประเภทบัญชีที่ต้องดำเนินการจัดทำดังนี้ 1. บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ 2. รายรับรายจ่ายของกองทุน 3. ทรัพย์สินและหนี้สินของกองทุน

3) การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ หมู่บ้านหนองคุ้มไม่มีการทำธุรกิจใหม่การกู้เงินจากกองทุนถูกนำมาใช้เพื่อลดรายจ่ายต้นทุนการทำการเกษตรแบบเดิม

4) การรับชำระหนี้ มีการรับชำระหนี้ 1 งวด ในรอบ 1 ปี

5) การช่วยหาลาด หมูบ้านหนองคูมีตลาดกลางเพื่อผลผลิตการเกษตรอยู่ในหมู่บ้านจึงสะดวกในการเก็บรักษาและขายผลผลิต

4.2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรงพบว่ามีสมาชิกได้รับอนุมัติเงินกู้ 55 รายคิดเป็นร้อยละ 99 ของสมาชิก กู้เพื่อนำเงินไปใช้ในการเกษตรและอีก 1 รายหรือร้อยละ 1 กู้เพื่อใช้เป็นต้นทุนในการเลี้ยงสัตว์ แต่เงินกู้ที่สมาชิกได้รับนั้น ไม่สามารถทำมาป็นต้นทุนได้โดยตรงแต่นำมาลดรายจ่ายได้บ้างบางส่วน

2) ผลกระทบโดยตรงพบว่ามีสมาชิกรายหนึ่งนำเงินมาใช้เพื่อลดรายจ่ายในกิจกรรมทางการเกษตรและมีทุนสะสมของกองทุนเพิ่มขึ้นจากการฝากเงินตั้งจะสะสมทุกเดือนของสมาชิกกองทุน แต่ไม่มีการขยายกิจการหรือกิจการที่เกิดขึ้นใหม่

3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่าประชากรในหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งมากขึ้นเนื่องจากการรวมตัวพบปะพูดคุยกันเป็นประจำในเรื่องกิจกรรมของกองทุนและกิจกรรมกลุ่มอื่นๆ

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการผู้กู้แต่ละราย

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้ สมาชิกส่วนใหญ่มีประสบการณ์และความสามารถในการทำการเกษตรเป็นอย่างดีมีประสบการณ์มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และยังได้รับการสนับสนุนด้านการเกษตรจากหน่วยงานราชการอื่นๆ

2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย สมาชิกส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองสำหรับการกู้เงินต้องใช้สมาชิกจำนวน 2 ท่านเป็นผู้ค้ำประกัน

3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ สมาชิกเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่

4) หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้สมาชิกบางรายเป็นหนี้สินนายทุนนอกระบบเนื่องจากสะดวกในการกู้เงิน และวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร

5) อาชีพหลักของผู้กู้ ได้แก่อาชีพการเกษตร เช่นการทำพืชสวน การทำไร่ข้าวโพด ไร่ อ้อย การปลูกผักและดอกดาวเรืองส่วนอาชีพเสริมได้แก่การค้าขายและรับจ้าง

6) รายได้ของผู้กู้ส่วนใหญ่อยู่ที่ 50,000 - 100,000 บาทต่อปีซึ่งรายได้หลักมาจากการเกษตร

7) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว อาชีพการเกษตรได้รับการสืบทอดมาช้านานและยังได้มีการพัฒนาขึ้น โดยการให้ความรู้จากหน่วยงานราชการทำให้มีความรู้ที่ทันสมัยและมีทางเลือกในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่มากขึ้น

4.2.2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้สมาชิกจะได้รับเงินกู้รายละไม่เกิน 20,000 บาทซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมากไม่สามารถที่จะนำมาเป็นต้นทุนในการทำการเกษตรได้แต่สามารถช่วยได้ในเรื่องการลดค่าใช้จ่าย

2) เงินอื่นๆนอกจากเงินกองทุนหมู่บ้านสมาชิกยังได้กู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่บ้านหนองคุ้ม สหกรณ์การเกษตรนิคมลำตะคอง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์และนายทุนนอกระบบ

3) สถานที่และวัตถุดิบ พื้นที่ของหมู่บ้านเหมาะแก่การเกษตรคือพื้นที่สูงเหมาะแก่การทำสวนผลไม้ พื้นที่ลุ่มเหมาะแก่การทำไร่และทำสวนผัก วัตถุดิบส่วนใหญ่ได้จากสินเชื่อสหกรณ์นิคมลำตะคองและนายทุนนอกระบบ

4) เทคนิควิธีการทำงานมีการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรเช่นการใช้รถไถ ใช้เครื่องหยอดข้าวโพด เครื่องพ่นยาในสวนมะม่วง ดิคสปิงเกอร์ในสวนผัก

4.2.2.2 ผลการประเมินการดำเนินการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรงคือผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม โดยการนำเงินไปซื้อหาวัตถุดิบในการเกษตรเพิ่มขึ้น มีเงินจ้างแรงงานทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้นขายได้มีกำไรมากขึ้นและได้ผลผลิตเป็นสิ่งของเช่นนำผลกำไรไปซื้อสิ่งของที่ต้องการ

2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้ได้ขยายกิจการเช่นใช้เงินกู้เช่าพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้นหรือนำไปซื้ออุปกรณ์ใหม่ๆในการที่จะเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

3) ผลกระทบโดยอ้อม คือผู้กู้สามารถพึ่งตนเองได้ และมีเงินเหลือพอที่จะส่งบุตรหลานให้มีการศึกษาสูงขึ้น มีความเข้มแข็งในการดำเนินกิจการของตนเองและทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิคการทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทำไร่ข้าวโพด บ้านหนองคุ้ม สรุปได้ดังนี้

อาชีพการทำไร่ข้าวโพด ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะสม มีการส่งเสริมให้ความรู้จากหน่วยงานราชการ ความสะดวกในการหาซื้อวัตถุดิบเช่นเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาสะดวกในการจ้างรถยนต์ในการไถ ลาก ตี และมีตลาดกลางเพื่อผลิตในการรับซื้อข้าวโพด

และมีกระบวนการที่ดีได้แก่มีการเพาะปลูก 2 รุ่น รุ่นที่ 1 ประมาณเดือนมีนาคม และรุ่นที่ 2 ประมาณเดือนสิงหาคมและมีการปลูกถั่วหมุนเวียนในบางรุ่น ในการเพาะปลูกมีการเลือกเมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพดินและเลือกปุ๋ยที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืช ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะคือ พื้นที่ 1 ไร่จะประมาณ 800 -1,000 ก.ก. ได้ข้าวโพดประมาณความชื้น 18%

4.4 ผลสรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพบว่า

4.4.1.1 การเกิดกองทุนพบว่ามีกองทุนอยู่ก่อนแล้ว 4 กองทุนคือ 1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองคุ้ม 2) กองทุนพัฒนาอาชีพสตรีบ้านหนองคุ้ม 3) กองทุนหมู่บ้านหนองคุ้ม(เงินแสน) 4) กองทุนสงฆ์ราษฎรประจำหมู่บ้านหนองคุ้มและสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยมีพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่องมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชาวบ้าน และได้มีการก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2544 เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้และเสริมสร้างสวัสดิภาพของสมาชิก

4.4.1.2 ระบบการบริหารกองทุนพบว่ามีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้เข้าร่วมประชุมทำประชาพิจารณ์การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเสนอบุคคลที่มีคุณสมบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้เข้าเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านและลงคะแนนคัดเลือกด้วยการยกมืออย่างเปิดเผยได้จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน 9 คนและร่วมกันสร้างระเบียบกองทุนมีการประชุมคณะกรรมการเดือนละ 1 ครั้ง มีการรับสมาชิกโดยผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระเบียบกองทุนกำหนด มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบันแสดงต่อที่ประชุมอย่างเปิดเผยเดือนละ 1 ครั้ง มีการรับฝากเงินสัจจะสะสมทุกเดือน มีระเบียบการกู้เงินและขอกู้โดยผู้ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องทำโครงการเพื่อขอกู้จะต้องระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน สมาชิก 1 รายกู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือนปัจจุบันมีผู้กู้จำนวน 56 รายเป็นเงิน 980,000 บาทยังไม่มีชำระเงินคืน

4.4.1.3 การเรียนรู้การพึ่งตนเองพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองคุ้มการเรียนรู้และเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียงและนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งพาตนเองไปใช้ในการประกอบอาชีพ และยังได้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ประกอบอาชีพเสริม

4.4.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจพบว่าประชาชนเข้าใจหลักการที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคนการดำเนินงานกองทุนจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตัวเองถ้าผู้ที่ไม่ชำระคืนจะถูกดำเนินการตามระเบียบของกองทุนผู้ที่มีความคิดในการประกอบอาชีพโดยใช้หลัก

พึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยีและการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเอง และมีตลาดที่แน่นอน

4.4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่ามีศักยภาพด้านบริบทมากคือ มีสภาพดินที่ ดีเหมาะแก่การเพาะปลูก มีน้ำใช้ตลอดปีประชากรมีที่ดินเป็นของตนเองและมีความมั่นคงทางด้าน เศรษฐกิจมีวัดหนองคุ่มเป็นศูนย์รวมจิตใจ มีภาษาที่ใช้คือภาษาไทยและภาษายวน มีโรงเรียนหนอง คุ่มวิทยาซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน มีสถานีอนามัยหนองคุ่ม ซึ่งเป็นสถานีอนามัยประจำตำบล มีป้อมตำรวจหมู่เพื่อบริการประชาชนอยู่ในหมู่บ้านและยังมื ความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มการทำกรเกษตร

4.4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.4.2.1 ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ชาวบ้านหนองคุ่มมีการร่วมทำประชาพิจารณ์ และได้รับคำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้งจากหน่วยงานราชการ
- 2) การมีกองทุนเดิมในหมู่บ้านดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 4.6 กองทุนต่างๆในหมู่บ้านหนองคุ่ม

ชื่อกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม	จำนวนสมาชิก (คน)	เงินทุนสะสม (บาท)
1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองคุ่ม	สมาชิกส่งเงินตั้งจะสะสมทรัพย์รายเดือนเพื่อให้สมาชิกยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ	63	10,223
2. กองทุนพัฒนาอาชีพสตรี	เป็นทุนสำรองในการประกอบอาชีพสตรีแม่บ้านในหมู่บ้าน	25	6,240
3. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้านหนองคุ่ม	ช่วยเหลือญาติผู้เสียชีวิต	220	17,920
4. กลุ่มผู้ใช้น้ำประปาบ้านหนองคุ่ม	บริการน้ำอุปโภคแก่ชุมชน	46	36,185
5. กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองคุ่ม(เงินแสน)	ให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ	30	145,000
6. กองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหนองคุ่ม	บรรเทาความเดือดร้อนแก่ชาวบ้าน	ประชากรในหมู่บ้าน	14,724

4.4.2.2 ปัจจัยด้านลบเป็นผลเนื่องมาจากความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิมของหมู่บ้านจึงทำให้บางครอบครัวไม่เห็นความสำคัญในการจัดตั้งกองทุน และเงินที่ให้กู้ยืมน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อการลงทุน

4.4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้พบว่า มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกันคืออาชีพปลูกข้าวโพดซึ่งรวมกลุ่มกันในรูปของสหกรณ์การเกษตรและมีหน่วยงานมาให้ความรู้เช่นเกษตรตำบล แต่ในอาชีพอื่น ๆ ยังไม่มีการรวมกลุ่มเป็นองค์กร

4.4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดพบว่าคนในชุมชนมีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวมีความซื่อสัตย์สุจริต มีการยกย่องคนทำความดีให้เป็นที่ประจักษ์ มีการช่วยเหลือกันในรูปแบบต่างๆ คนในหมู่บ้าน มีการหาความรู้เพิ่มเติมประมาณเดือนละ 1 ครั้งในการประชุมประจำเดือน คนในหมู่บ้านมีอาชีพที่มั่นคงสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ คนในครอบครัวมีความอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกัน มีการยอมรับฟังความคิดเห็นกันมากขึ้น มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้นำมีคุณธรรมและยุติธรรม และมีการทำแผนงานในหมู่บ้านเพื่อแก้ปัญหาเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

4.4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันปานกลาง มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมเดือนละ 1 ครั้งสมาชิกมีอาชีพสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ มีความอบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน 80 ครัวเรือน มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรจำนวน 6 กลุ่ม มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน มีการช่วยเหลือผู้พิการ 2 คน ผู้นำมีความยุติธรรม และคนในชุมชนร่วมแก้ปัญหาโดยมีการวางแผนงาน โดยสมาชิกในชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านหนองคุ้ม ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1.1.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

5.1.1.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

5.1.1.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

5.1.1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

5.1.2 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1.2.1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.1.2.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่

5.1.2.3 ใช้ชีพีชีโม่เคลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

5.1.2.4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

5.1.2.5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น

5.1.3 ผลการดำเนินการ

5.1.3.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A ปัจจัยนำเข้าพบว่าประชาชนมีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลมีการก่อตั้งกองทุนเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 25454 มีคณะกรรมการ 9 คน สมาชิก 73 คน ได้รับเงินโอนเข้าหมู่บ้านเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 อนุมัติเงินและ โอนให้สมาชิกที่ยื่นคำร้องขอเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2545 ยังไม่มีการชำระเงินคืน ด้านกระบวนการพบว่า การคัดเลือกผู้กู้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนมีการเปิดเผยบัญชีเดือนละ 1 ครั้ง รับการชำระหนี้เป็นรายปีสมาชิกส่วนใหญ่กู้เพื่อทำการเกษตร และมีตลาดรองรับที่แน่นอน ด้านผลผลิตพบว่า มีสมาชิกผู้กู้ทั้งหมด 56 ราย เป็นเงิน 980,000 บาท ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตร

5.1.3.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B บริบทของหน่วยระบบเฉพาะตัวพบว่า สมาชิกผู้กู้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และมีหนี้สินเดิมจาก สหกรณ์และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) สาเหตุของการมีหนี้สินก็เพื่อการประกอบอาชีพเช่นกัน ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าพบว่าผู้กู้มีสถานที่ วัสดุคิบ และอุปกรณ์ทางการผลิตอยู่เดิมแล้วเงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยลดรายจ่ายได้บางส่วน ผลการประเมินกระบวนการพบว่า ผู้กู้มีประสบการณ์ในการทำไร่ยาวนานและมีตลาดรองรับที่แน่นอนผลการประเมินผลผลิตพบว่า ผู้ก้นำเงินไปลดรายจ่ายในการผลิตและไปเพิ่มปัจจัยในการผลิตและได้มีอาชีพเสริมทำให้ผู้กู้พึ่งพาตนเองและสร้างศักยภาพความเข้มแข็งในกิจการตนเองอย่างยั่งยืน

5.2 อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

5.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองคุ่ม ได้แก่

- 5.2.1.1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองคุ่มเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น
- 5.2.1.2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองคุ่มจัดโครงสร้างองค์กร อย่างชัดเจนเปิด มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่ทำงานอย่างถูกต้อง
- 5.2.1.3 การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านหนองคุ่มเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด

5.2.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมคนในหมู่บ้านหนองคุ้มมีการรวมกลุ่มกันเพียงกลุ่มเดียวคือการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมีแนวโน้มที่จะจัดตั้งกลุ่มอื่นๆ อีก

5.2.1.5 การมีศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในหมู่บ้านหนองคุ้มมีความซื่อสัตย์ร่วมมือ ร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและผลลบ

5.2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) คนในหมู่บ้านมีการศึกษา อ่านออก – เขียนได้ ทุกคน
- 2) สมาชิกมีฐานะทางเศรษฐกิจดี สามารถพึ่งพาตนเองได้
- 3) สมาชิกมีความพร้อมเพียงกันมีการยอมรับและถือปฏิบัติในกฎระเบียบต่างๆที่กลุ่ม
- 4) องค์กรต่างๆกำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัด
- 5) สมาชิกมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ
- 6) สมาชิกมีการมีการค้นคว้าและแลกเปลี่ยนความรู้กันเป็นประจำ
- 7) มีสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณูปโภคครบครัน

5.2.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
- 2) การที่คนในหมู่บ้านมีเศรษฐกิจดีทำให้ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กร การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆเห็นว่าเป็นการเสียเวลา

5.2.3 การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้

การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ นั้น ได้มีองค์กรศูนย์ประสานงานประจำตำบลเป็นผู้ประสานงานในกลุ่มหมู่บ้านเดียวกัน ในตำบลและระหว่างตำบล มีการจัดการดูงานในกลุ่มองค์กรอื่นๆเพื่อนำแนวคิดมาเพิ่มประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งให้กับองค์กรของตัวเอง

5.2.4 ผล โดยตรงและผลกระทบต่างๆคือ

5.2.4.1 ผลโดยตรง สมาชิกกู้เงินไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์

5.2.4.2 ผลกระทบ โดยตรง สมาชิกสามารถนำเงินไปช่วยลดต้นทุนในการผลิต

5.2.4.3 ผลกระทบ โดยอ้อมคือคนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และพูดคุยกันมากขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

1) สมาชิกที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ควรจะกู้ได้เพียง 1 คน เพื่อเฉลี่ยเงินให้สมาชิกในครอบครัวอื่น

2) ควรให้กู้ในระยะเวลา 2 ปี สำหรับผู้ที่มีวัตถุประสงค์ในโครงการระยะยาวเช่นการเลี้ยงโคขุน เลี้ยงสุกร

5.3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนกองทุน

1) ควรมีการตีประกาศผลการดำเนินการต่างๆ ณ ที่ตั้งกองทุน เพื่อให้สมาชิกรับทราบและอภิปรายซักถามในที่ประชุม

2) ควรออกเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการรับจ่ายเงินแก่ผู้กู้

3) แจ้งเตือนผู้กู้เมื่อใกล้ถึงระยะเวลาการชำระคืน

4) กรรมการกองทุน ควรมีการเสนอให้สมาชิกมีการรวมกลุ่มกัน ในด้านการประกอบอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มการปลูกคอกคาวเรือง

5.3.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1) นอกจากการทำเกษตรพืชไร่พืชสวนเป็นอาชีพหลักแล้วสมาชิกควรเพาะปลูกพืชอื่นเสริม เช่น การปลูกพืชสมุนไพรในสวนมะม่วง

2) ควรมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่ายเอง เช่น มะม่วงดอง มะม่วงกวน

3) ควรมีการนำวัสดุที่เหลือใช้มาแลกเปลี่ยนสร้างประโยชน์ซึ่งกันและกันเช่นนำต้นข้าวโพดที่เหลือจากการตัดข้าวโพดฝักสด หรือละอองข้าวโพด ไปเลี้ยงวัว นำมูลวัวไปใส่ไร่ข้าวโพด

5.3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว่ำวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

ควรทำการประเมิน โครงการเมื่อกองทุนได้รับการชำระเงินคืนจากสมาชิกแล้วเพื่อประเมินผลในด้านการชำระคืนเงินกู้และการจัดสรรกำไร

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, ศูนย์ประสานงาน. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. นครราชสีมา
- เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง
- เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ. 2545. ชุมชนวารสารนิพนธ์. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง
- เทคโนโลยีสุรนารี,มหาวิทยาลัย. 2544 คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา
- สมหวัง พิริยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง